

OTEVŘENÝ DOPIS

Vážené paní senátorky, vážení páni senátoři,

obracím se na Vás v souvislosti s nadcházejícím jednáním o schválení tzv. Lisabonské smlouvy. A to proto, neboť mi není lhostejný osud české státnosti. Tak těžce budované, tak těžce zkoušené po většinu její historie.

Naše malá, ale v historii Evropy přesto významná země prošla mnoha obdobími. Slavnou dobou Karla IV. i husitským bojem s křižáky, dobou Českých Bratří a Jiříka z Poděbrad, násilnou rekatolizací pobělohorské doby i dobou národního obrození, slavnou dobou 1. republiky i Mnichovskou zradou a protektorátem. Doby vzmachu byly střídány dobami područí.

Zatím poslední ranou, nepočítáme-li celkem poklidné a civilizované rozdělení republiky, bylo čtyřicetileté období vazalství pod nadvládou Sovětského Svazu. Ale i tehdy se český národ vzepjal a pokusil se jít svou cestou. I toto období bylo násilím přerušeno invází armád Varšavského paktu a temnou dobou normalizace a s ní spojené demoralizace národních hodnot. Podivný režim uličních i ústředních výborů, všelijakých komisí a rad, špehování od domovníka až po KGB. Ano, i tehdy se to nazývalo demokracie, dokonce lidová...a lidé říkali, že „nedostatek hajzlpapíru byl vyvážen zvýšenou produkcí lokomotiv“ – byl nedostatek a ekonomice vládla ani ne česká vláda, ani ne Moskva, vládla jí Rada Vzájemné Hospodářské Pomoci: Každému ubohému satelitu Sovětského impéria bylo jednoduše "oktrojováno", co smí a co nesmí vyrábět, a kolik. A politickými radami, výbory a usneseními pak co se smí a nesmí dělat, dokonce co se smí a nesmí myslet. Odkudsi. Nikdo ani pořádně nevěděl, odkud. Měli jsme sice prezidenta, ale největší slovo měl generální tajemník. Ach, samozřejmě, slovo. Měli jsme vládu, ale ta většinou dělala, co bylo nařízeno, aby se splnilo to či ono a hlavně, aby se splnila pětiletka. Moc měl samozřejmě někdo jiný, někdo jinde, a ten říkal, co se má říkat, co se smí dělat, co se smí myslet a co nesmí i jak zatočit se zrádci. Přijížděli sem na to takzvaní poradci. Děla se různá zvěrstva – když o nich dnes vyprávím té mladší generaci, těžko tomu věří a ještě tížeji chápou - snad i kvůli nim píšu tento dopis.

Přesto, vše probíhalo ve zdání naprosté legality. Přesto vše začalo touhou mnoha obyčejných lidí po vládě ve svých rukou a dlužno říci u mnohých i pozitivní vůli ke spojení osudu s těmi, kteří v předcházející válce nejvíce trpěli, aby zachránili Evropu před fašismem, jenž nás předtím zbavil státnosti i svobody. Ach, jak byli všichni oklamáni. Pravda, ne všichni, většina. Pravda, byli i prozíraví, kteří varovali.

Pak přišel rok 1989 a znovu doba bolestného znovunalézání svobody, znovutvoření národní hrdosti a nezávislosti, znovuhledání kořenů, skutečných dějin, nikoli tendenční historie, státnosti, své identity v ní. Samozřejmě - i přesto, že zase se kradlo a podvádělo, někteří převlékli kabát, další lhali, jiní mluvili o pravdě a lásce a říkali „nejme jako oni“, kultura kupodivu upadala z marasmu do nicoty, umění se stalo opět byznysem anebo mu ustoupilo, televize vyměnila politickou lež a propagandu světlých zítřků za klamavou reklamu a hollywoodskou virtuální realitu, a lidé se znovu a mnohokrát napálili v novém prostředí, kterému jen postupně porozuměli, spousta lidských osudů byla zničena a mnozí podlehli deziluzi či hluboké krizi identity. Přesto za onu svobodu demonstrovali po statisících, vylepovali miliony letáček, jezdili po republice a vyčerpání padali po celých dnech nepřetržité horečné aktivity...zlomili nefunkční režim v průběhu

několika dnů, bez jediného výstřelu. Pravda, ne všichni, většina.

Varšavská smlouva se rozpadla, RVHP bylo zrušeno. Státní podniky byly zprivatizovány, některé „neviditelná ruka trhu“ zrušila, některá dříve silná odvětví téměř zanikla, někdy celé regiony postihla vysoká nezaměstnanost, objevily se dříve neznámé negativní společenské jevy a jiné známé zanikly. Trvalo více než deset let, než se situace stabilizovala. Chyby, podvody, korupce. Kdo dnes ví. Obrovský spletenec vztahů, zájmů, vlivů, dobrých úmyslů a špatných konců, čekající na historiky současných dějin, neboť normální člověk se v tom těžko vyzná.

Ale i toto „divoké“ období český národ přečkal a zvládl a český stát se stal demokracií s víceméně ustáleně fungujícím parlamentem, vládou, soudy, má prezidenta, jenž se těší podpoře většiny obyvatel, přesto, že jisté kruhy jeho vyvíjející se názory označují za „okrajové“, má regionální a místní samosprávu se silným podílem demokratického prvku, s občany, kterým osud jejich obcí už není lhostejný, neboť jejich osud se s nimi znovu úzce propojil.

Pak přišel rok 2003 a čeští občané v referendu schválili vstup do Evropské Unie. Ano, nežijeme ve vakuu jako naše planeta, a dobré vztahy s našimi sousedy i sounáležitost s celým Evropským kulturním prostorem, ke kterému morálně, kulturně i dějinně patříme, potřeba ekonomické integrace a v neposlední řadě i zjednodušení všech možných formalit mezinárodního styku převážily. Ostatně, byl to již český král Jiřík z Poděbrad, který kdysi s onou ideou evropského propojení také jako jeden z prvních přišel.

Je mnoho společného, co obyvatele Evropy spojuje, především společný základ křesťanských a humanistických hodnot a ideálů, podobný způsob myšlení i života, podobné ideály kulturní, společenské, mravní i filosofické - a to přestože každá ze zemí má bohatou a rozdílnou historii, zvyky, tradice, geografii a klima, z nich vycházející převažující temperament, rozdílný režim převažujícího hospodářství, rozdílnou architekturu i krajinnou tvorbou, mnohé mluví rozdílnými jazyky. Stačí jen trochu cestovat a člověk uvidí, ve středu jak nesmírně rozmanitého kontinentu žijeme.

Po odmítnutí Evropské Ústavy referendy ve Francii a Nizozemí v r. 2005 - tedy státy, které stály u samého zrodu evropské moderní demokracie - se zdálo, že současný stav evropské integrace zůstane na delší dobu tak, jak je - tedy na úrovni převážně hospodářské spolupráce suverénních států s prvkem společné politiky.

Netrvalo to ale ani dva roky a Německo přichází s novým návrhem "superstátu", ve kterém pro sebe chce nejméně 2x větší moc, než v současném uspořádání EU, zatímco ta naše se má oproti současné snížit téměř o polovinu. Původní "Ústava" byla přejmenována na "smlouvu" a je prosazována formou velmi rozsáhlé novelizace dvou stávajících hlavních smluv o EU. A většina evropských politiků najednou říká, že už se o žádnou "ústavu" nejedná, a že ji tedy referendem schvalovat není potřeba.

Jenže lapidárně řečeno ve stávajících smlouvách, k nimž ČR přistoupila referendem, nezůstává podle znění LS prakticky kámen na kameni. A to, čím byly, se víceméně stává tím, čím měla být odmítnutá Evropská Ústava. Pravda, nejsou tam ona vlajka a hymna - za jejichž zvuku a plápolání nicméně ona nová "Lisabonská Smlouva" byla tak jako tak podepsána. Ano, pravda, vláda byla v českém překladu přejmenována na "Radu", ministr zahraničí na "vysokého komisaře" a prezident na "předsedu". Podobně se to ostatně prakticky jmenovalo v oné RVHP či Sovětském svazu ("sovět" = rada). V novém

uspořádání EU podle LS je takových "rad" několik. A nezasvěcenci, který smlouvu poprvé čte, vůbec nějakou dobu trvá, než bezpečně zjistí, která je která a co má která vlastně dělat, jaké jsou jejich kompetence a pravomoci atd.

Když si pak čte smlouvu podrobněji, nevychází z úžasu: Politici sice tvrdí, že se **nejedná** o ústavu, ale přesto se ve smlouvě ustavuje a definuje **vícero nepochybně ústavních institucí**, co do kompetencí a pravomocí **ústavních funkcí** (např. onen prezident-předseda); ustavuje se v ní tak **právní subjektivita EU jako státu**; zavádí se **řádný legislativní proces s vahou hlasů založenou na počtu obyvatel jednotlivých zemí**; jako ústavní instituce EU se dokonce nově zavádí i Evropská centrální banka (o čemž drtivá většina politiků taktně úplně mlčí, jakkoli právě výrazného posílení jejích statutu se týká podstatná část Lisabonské smlouvy opsaná právě z Euroústavy); ve smlouvě se zavádí **občanství EU** s takřka neomezenou migrací, jakož i volebním právem do evropských a místních orgánů v jakémkoliv místě bydliště po celé Evropě bez jakékoliv přechodné doby - a zároveň několikrát v různé souvislosti **zpochybňuje ochrana hranic členských států** doslova před kýmkoliv, včetně naprostých cizinců; zavádí se **společná policie europol a justice eurojust**; deklaruje se v ní hospodářská doktrína "vyváženě růstového vysoce konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství s tendencí k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí" - které se již nyní mezi ekonomy, kteří chápou její možnou uskutečnitelnost, sarkasticky přezdívá "eurosoc"; a v neposlední řadě se ustavuje **možnost měnit legislativu samotných smluv o EU bez další ratifikace členskými zeměmi**. V drtivém procentu oblastí rozhodování **kompetence a pravomoci přecházejí z konsenzuálního na většinové rozhodování a dřívější právo veta jednotlivých států se omezuje** na izolované oblasti.

A celé to má prý přispět k "posílení demokracie a úlohy národních parlamentů".

Krátce řečeno: ústava-neústava. Dívá-li se na to člověk shovívavě, napadá ho pohádka o chytré horáky, dívá-li se na to s historickou zkušeností, pak doublespeak z Orwellova románu 1984.

Myslím si, že česká státnost a její suverenita je v historii příliš draho vykoupená - a tedy cenná věc, než aby se přijímalo něco, co ji může znovu zásadně zpochybnit - jen tak, bez hlubšího rozmyslu a diskuse, ke které nicméně předmluvce neoficiálního českého "samizdatového" konsolidovaného znění místopředseda vlády pro evropské záležitosti pan Alexandr Vondra vyzývá (nové oficiální znění měněných smluv, natož s vyznačenými změnami, není od EU k dispozici - apropos, neminula už ona doba samizdatu?...či se zase chystá, či bude pro změnu Vláda ČR pod knutou EU napříště v takovém disentu, že bude vydávat samizdaty zákonů?).

Myslím si, že by se skutečně důkladně a odpovědně mělo přezkoumat vše, co Lisabonská smlouva obsahuje, jakým způsobem skutečně mění stávající situaci rozhodování v EU a jaké může mít důsledky do budoucnosti jak pro český stát, jeho postavení v Evropě, tak i pro Evropu jako takovou. Neboť je patrné, že se jedná o klíčový dokument, výrazně omezující budoucí možnou suverenitu jednotlivých států a možnost jej z jejich strany v budoucnu měnit, zatímco tuto možnost ponechává společným evropským orgánům.

Můj osobní názor jako českého občana je odmítavý - a to především proto, že vidím onen spěch, kterým se smlouva schvaluje, tak, že ani nebyly pořízeny a předloženy řádné překlady smluv, které Lisabonská smlouva mění, ačkoliv samy tyto smlouvy (i český

jednací řád schvalování jejich novelizací) výslovně tyto překlady vyžadují.

Pokud to podstatně odlehčím, představuji si, jako bych příkladně podepisoval obnovovací smlouvu o účtu v bance a předložili mi ji tak, že by se jednalo o dvoustostránkové nekonsolidované znění xté novely, či naopak pětisetstránkové konsolidované znění s výhradou nečitelně malým písmem u paty, že za znění nikdo neručí a sestavila je pobočka v Kotěhůlkách, rušené články původní smlouvy by pro jistotu nebyly uvedeny vůbec a smlouva by převáděla mé právo disponovat účtem na další lidi, případně ECB, a navíc by mě nadále zbavovala další nutnosti chodit smlouvu obnovovat - neboť by to za mě napříště mohla dělat sama banka. Jistě, najdou se i lidé, kteří by to přesto bez čtení podepsali, já mezi ně (zatím) nepatřím.

Nelíbí se mi onen podivný tlak, který schvalování doprovází, i ona podivná prohlášení některých vůdčích evropských politiků - že si nejsem jist, o čí zájmy se zde vlastně hraje. Ale nejen proto nesouhlasím. Jako evropskou ústavu bych si představoval dokument, který bude jasný, přehledný, jednoznačný, vymezující čitelné instituce podle zavedených evropských politických zvyklostí, kterým se lidé naučili rozumět, s jasně vymezenými a omezenými pravomocemi a kompetencemi. Dokument, který bude skutečnou páteří evropské státnosti - a který tedy nebude možné měnit bez řádného a úplného ratifikačního procesu, dokument který bude preferovat právní řád států a práva občanů na jejich území, před právem cizím, a v neposlední řadě dokument, který bude průměrně vzdělanému evropanovi srozumitelný, dokument s kterým by se mohl identifikovat. Dokument, jehož autory by si i po staletích občané v dobrém pamatovali jako otce zakladatele. Dokument, který by přímo definoval a chránil jejich nejzákladnější nezcizitelná občanská práva i práva jejich volených zástupců, a který by obsahoval dostatečné pojistky, ochrany politického dědictví státnosti svobody a demokracie, raději dvojité, před zkraty cesty ku moci určitých kruhů a jejich partikulárními zájmy. A takovým dokumentem Lisabonská smlouva - resp. smlouvy, ve znění po novelizaci Lisabonskou smlouvou - jednoznačně nejsou. Sám předkladatel jejího "samizdatového" znění se v jeho předmluvě vyjadřuje: *"...byl opuštěn ústavní koncept, ke kterému EU ještě nedozrála."* - snad by bylo tedy dokonce možná raději dobře řídit se jeho hodnocením - a počkat, až dozraje.

Přeji Vám co nejsrdečněji mnoho síly nezávislosti do rozhodování

Jan Zeman, externí asistent senátora Josefa Kalbáče